ג"ל מוכן אבל עקרב פוסק. וגוטלו לפי שהעקרב *מסוכן לעקור יותר משנחש מוכן ליסוך: אין מעידין עליו. לומר לאשתו מת בעליך להתירה ליבמה פעמים שאין האריות רעבים ואין אוכלין אותו: נחשים ועקרבים. או זה או זה מעידים עליו שמת אלמנה מועד הנחש ליסוך: אגב איילת. כשנפל עליהם ודחקם הזיקוהו: שור פס. שלא נגח אדם: מועד. שנגח ג' פעמים: בדקולת. של שתולין בו תבן בראשו ואוכל: ושדי לרגלת. ולא דוקא אלא כלומר הזכר ממנו הרבה: ביומי ניסן. מתוך שעברו ימי הסתיו שהאילן יבשה ועכשיו רואה אותה מלאה השלגים וזה דעתו עליו ונכנס תורה אור בו יצר הרע: ערוד. מן הנחש והצב כח שמזקקין זה עם זה ויולא משניהם ערוד*: אם מורו. שהוא יולא משם: ומה' הערוד. מלאתי בה"ג אמרי במערבא כשהערוד עוטף את האדם אם הערוד קודם למים מת האדם ואם האדם קודם למים מת הערוד ונעשה נס לר' חנינא ונקבע מעין מתחת עקבו: **מתני'** מזכירין גבורות גשמים. משיב הרוח שאינו לשון בקשה אלא לשון הזכרה ושבח: ומוחלין. ואין טל ומטר לשון בקשה: והבדלה בחונן הדעת. במולאי שבת אחה חוננתנו: **גמ'** מאוך שהיא חכמה. החכם יודע להבדיל בין קדש לחול ובין טמא לטהור: בין שתי לותיות. בין שתי הזכרות: במילתה מיהא גדולה היא. במקום שלריכה נקמה דבר גדול הוא: שתי נקמות הללו למה. אחת לרעה להנקם מן העכו"ם שלא קבלו את התורה: ואחת לטובה. כדאמרינן בב"ק (דף לח.) מפלגן הופיע והפקיר ממונן לישראל שור של ישראל שנגח שור של עכו"ם פטור: הופיע. גלה והפקיר כשלא קבלו את התורה: *הטעונו. לקוטות יין: קבעוה על הכוס. ואין כשהכס מקנס עזרת וכשחזרו והעבו קבעוה בתפלה ונחלקו היאך ילמרוה: בתחלה. כשעלו מן הגולה והיו דמוקים: קדושות. קדוש היום: מפני שיכול. משמע אם ירלה שלא לחזור ולהתפלל הא אם אמרה בתפלה אינו לאומרה שנאמר "כי אל דעות ה'" וכל מי שאין בו דעה אסור לדרוש עליו שנאמר "על הכוס: ואלא שמעינן אמר שמעתי: "כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו" אמר רבי אלעזר גדול מקדש תוזר לרחש. לתפלה ולכוס: הלכתא

אבל עקרב פוסק. בירושלמי קאמר דאם היה נחש מרחיש לבא כנגדו פוסק לפי שבא כנגדו בכעס מתכוין להזיקו ומיהו לא מלינו אם פסק שיחזור לרחש מדלא קאמר 'ואם פסק חוזר לרחש' אבל נחמלא ברכה מיהא יחזור, ואם טעה בג' לאשונות או בג' אחרונות חוזר לתחלת הג' באמצעות בראשונות, ובעבודה באחרונות כדאמרינן לקמן בפרקין (דף לד:): אמר

מחזיר לי א"ל לאו, ואם היית מחזיר לו מה היו עושים לך? א"ל היו חותכים את ראשי בסייף א"ל והלא דברים ק"ו ומה אתה שהיית עומד לפני מלך בשר ודם *שהיום כאן ומחר בקבר כך אני שהייתי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים על אחת כמה וכמה? מיד נתפיים אותו השר ונפטר אותו חסיד לביתו לשלום: אפי' *נחש כרוך על עקבו לא יפסיק: אמר רב ששת לא שנו אלא נחש אבל עקרב פוסק מיהיבי *נפל לגוב אריות אין מעידין עליו שמת נפל. להפירה מלאה נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת שאני התם דאגב איצטא מזקי. א"ר יצחק ראה שוורים פוסק. דתני רב אושעיא *מרחיקין משור תם חמשים אמה ומשור מועד כמלא עיניו תנא משמיה דר' מאיר ריש תורא בדקולא סליק לאגרא ושדי דרגא מתותך אמר שמואל הני מילי בשור שחור וביומי ניסן מפני שהשטן מרקד לו בין קרניו ת"ר *מעשה במקום אחד שהיה ערוד והיה מזיק את הבריות באו והודיעו לו לר' חנינא בן דוסא אמר להם הראו לי את חורו, הראוהו את חורו, °נתן עקבו על פי החור יצא ונשכו ומת אותו ערוד, נטלו על כתפו והביאו לבית המדרש אמר להם ראו בני אין ערוד ממית אלא החטא ממית, באותה שעה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו לערוד שפגע בו ר' חנינא בן דוסא: **מתני'** *מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים, ושאלה בברכת השנים, והבדלה בחונן הדעת *ר"ע אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה רבי אליעזר אומר בהודאה: **גמ'** מזכירין גבורות גשמים מאי טעמא? *אמר רב יוסף מתוך ששקולה כתחיית המתים לפיכך קבעוה בתחיית המתים, ושאלה בברכת השנים מאי טעמא? אמר רב יוסף מתוך שהיא פרנסה לפיכך קבעוה בברכת פרנסה, הבדלה בחונן הדעת מ"ט? א"ר יוסף מתוך שהיא חכמה קבעוה בברכת חכמה רבנן אמרי מתוך שהיא חול לפיכך קבעוה בברכת חול. א"ר אמי גדולה דעה שנתנה בתחלת ברכה של חול ואר' אמי *גדולה דעה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר °כי אל דעות ה' וכל מי שאין בו דעה אסור לדרוש עליו שנאמר על הכוס: ואלא שמעינן אמר שמעתי: °כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו" אמר רבי אלעזר גדול מקדש תוזר לרחש. לתפלה ולכוס: הלכתא שנתן בין ב' אותיות שנאמר °פעלת ה' מקדש ה' וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו: דעה נתנה בין שתי אותיות מקדש נתן בין שתי אותיות, מתקיף לה *רב אחא קרחינאה אלא מעתה גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר °אל נקמות ה'? אמר ליה אין במילתה מיהא גדולה היא והיינו דאמר עולא שתי נקמות הללו למה? אחת לטובה ואחת לרעה: לטובה דכתיב °הופיע מהר פארן", לרעה דכתיב "אל נקמות ה' אל נקמות הופיע": רבי עקיבא אומר אומרה ברכה רביעית כו': א"ל רב שמן בר אבא לר' יוחנן מכדי אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות נחזי (ל) היכן תקון, א"ל בתחלה קבעוה בתפלה, העשירו קבעוה על הכוס, הענו חזרו וקבעוה בתפלה והם אמרו *המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס איתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות: בתחלה קבעוה בתפלה, העשירו קבעוה על הכוס, חזרו והענו קבעוה בתפלה והם אמרו המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס, איתמר נמי רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס אמר *רבא *ומותבינן אשמעתין *מעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים, ושאלה בברכת השנים מחזירין אותו והבדלה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכוס לא תימא 'מפני שיכול לאומרה על הכוס' אלא אימא 'מפני שאומרה על הכוס', איתמר נמי אמר רבי בנימין בר יפת: שאל ר' יוסי את ר' יוחנן בציידן ואמרי לה ר' שמעון בן יעקב דמן צור את ר' יוחנן ואנא שמעית המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס או לא? ואמר ליה צריך שיבדיל על הכוס, איבעיא להו המבדיל על הכוס מהו שיבדיל בתפלה אמר רב נחמן בר יצחק °קל וחומר מתפלה: ומה תפלה דעיקר תקנתא היא אמרי "המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס, המבדיל על הכוס דלאו עיקר תקנתא היא לא כ"ש תני ר' *אתא אריכא קמיה דרב חיננא המבדיל בתפלה משובח יותר ממי שיבדיל על הכוס ואם הבדיל בזו ובזו *ינותו לו ברכות על ראשו הא גופא קשיא אמרת "המבדיל בתפלה משובח יותר ממי שיבדיל על הכוס" אלמא תפלה לחודה סגי והדר תני "אם הבדיל בזו ובזו ינותו לו ברכות על ראשו" וכיון דנפיק ליה בחדא אפטר והוא *ברכה שאינה צריכה ואמר רב ואיתימא ר"ל ואמרי לה ר' יוחנן ור"ל ראמרי תרוייהו יכל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום °לא תשא? אלא אימא הכי "אם הבדיל בזו ולא הבדיל בזו ינותו לו ברכות על ראשו". בעא מיניה רב חסדא מרב ששת טעה בזו ובזו* מהו? אמר ליה °טעה בזו ובזו חוזר לראש אמר

פותח את ידך בזו פתיחה (יחזקאל ג) הנני פותח את קברותיכם ר' יוחנן בשם ר' אלעזר בר אבינה בזו שירה ובזו שירה בזו שירה (ישעיה מב) יחזו ישובי סלע ובזו שירה (תהלים סט) ובזו שירה (תהלים קמה) ותרועע אף ישרידו:

הגהות הב"ח

(ל) גמ' ניחזי סיכן תיקון. נ"ב בפרק מי שמתו דף כב ע"ב גבי מכילתא בעלי קרי פריך מגמרא נמי סכי ומ"ש בתוס':

גליון השרם

גמ' נתן עקבו על פי כתור. עיין יפה מראה בתענית (פרק ג סימן יז) ד"ה מפלגו:

עין משפט נר מצוה

ל א ב מיי' פ"ו מהל' תפלה הלכה ט (סמג עשין יח) טוש"ע א"ח סי' קד סעיף ג: לא ג מיי' פי"ב מהל' נזירות הלכה יז (סמג לאוין ל) טוש"ע יו"ד סי' יז סעי' כט: לב ד ה (מיי' פ"ז מהל' תפלה סמג עשין יט) טוש"ע א"ח סימן קד סעיף ד: לג ו מיי' פ"ב מה' תפלה הלכה טו סמג שם טוש"ע א"ח סי' קיד סעי' ג: לד ז מיי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע א"ח סי' קיז סעי' ה: לה ח ט מיי' שם הלכה ט"ו ז"ל סמג שם טוש"ע א"ח סימן כלכ סעי' ה: לו י מיי' פ"ו שם הלכה ח סמג שם טוש"ע א"ח סי' קיד סעי' ה: לז כ מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע א"ח סי' קיז סעי' ה: לח ל מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע א"ח סי' קיז סעי' ד: לט מ מוד מה"ת שם: מ נ מיי' פ"א מהל' ברכות הלכה טו סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' רו סעי' ו וכסי' רמו סעי' ד [רב אלפס לקמן פ"ח]: מא ס טו"ע א"ח סי' רלד סעיף ה:

נוסחא הוספות תוספות ר"ן רא"ש מהרש"ל

נוסחא הגהות הגר"א

לעיל כט. כדם ח.

רב נסים גאון

אפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק אמר רב ששת לא שנו אלא נחש אבל עקרב פוסק. בתלמוד ארץ ישראל פירשו מעמא דמלתא ואמרי הא עקרב מפסיק למה משום דמחיא וחזרה ומחיא באותה שעה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו לערוד שפגע בו ר' חנינא בן דוסא. פירשו ערוד בתלמוד ארץ ישראל ואמרו מאי עיסקא דהרין חברברה אלא כר דוא נבית לבר נשא אין בר נשא קדים למיא חברברה מיית ואין חברברה קדים למיא בר נשא מיית אמרון ליה תלמידוי רבי ולא הרגשתה יבא עלי סמה שהיה לבי מכוון בתפלתי לא הרגשתי אמר ר' יצחק בן אלעזר ברא לו הקב"ה בעיין מתתת כמות תגליו לקיים מה שנאמר (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה: מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים. פירשו בתלמוד ארץ ישראל כשם שתחיי המתים חיים לשלם כך ירידת גשמים חיים לשלם ר' חייא בר אבא שמע ליה מן הדא קרייה (הושע ו) יחייינו מיומים ותרעה נרדפה לדעת את ה' ריבא כנשם לנו ובבראשית רבה דר' הושעיא (פרשה יג) ר' חייא בר אבא אמר שקולה כנגד תחיית המתים ר' אבא בריה דר' חייא בר אבא אף חכמים קבעו אותה בתחיים המתים בזו יד ובזו יד בזו פתיחה ובזו פתיחה בזו יד (יחזקאל ג) היתה עלי יד ה' ובזו יד (תהלים קמה) יתרועע אף ישרידו:

נוסחא הגהות הגר"א

נוסחא הגהות הגר"א

נוסחא הגהות הגר"א

[תוס' פ"ג]

[תענית דף כ.]

[דכורי רש"י נדפסו בעמוד ולריך להפכם]

[פנכה' לכ. פ"ש]

[שבת קכ: פ"ש פסחים קס:קו.]

ל"ל רבה [קדו: ב: וש"ל] תוספתא פב לעיל כ: כט.

[פ' שבת קיח. קיב.]

[שבת נא.מגילה כה: פ"ב ב:]

[יומא פ.סוטה מח.]

[מ"ר פירוש כרתיכם]

(ל) אלא אימא הכי "אם הבדיל בזו ולא הבדיל בזו ינותו לו ברכות" ר"ל אמר הכי אם הבדיל בזו ולא הבדיל בזו ינותו לו ברכות.